

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus XIII. Argumentum. Reservato Jurepatronatus favore Primogeniti de familia, an, & quando in eo succedere possit fœmina?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72203)

bantur omnes hæ tres prærogativæ inter illos de familia, primò tamen præferendo in nominando qualitatem magis importantem, quòd esset Patronus; Quinimo sicut de proximioritate nulla fuit habitamentio in fundatione; oporteret, si quoquo modo argumentum procedere posset, inferre, quòd Fundator desideraverit etiam proximioritatem, de qua nulum, ut diximus, verbum in fundatione; Unde talis expressio, & subextorta observantia, vel tamquam in semetipsa non existens, vel tamquam erronea, vel saltem tamquam æquivoca nequibat in aliquo attendi, aut quidquam operari, ex passim collectis quoad observantiam non existentem, & erroneam, per *Palm. Nep. alleg. 153. n. 66. & Rot. in decis. 16. n. 16. par. 6. rec.*, & quoad observantiam æquivocam *Card. de Luc. de Regal. disc. 68. n. 5. & de jurepatr. disc. 60. n. 12. Rota coram Buratt. dec. 464. nu. 6. & dec. 414. nu. 22. par. 19. tom. 1. rec.* & alibi passim.

Et ita utraque &c.

ARGUMENTUM.

Reservato Jurepatronatus favore Primogeniti de familia, an, & quando in eo succedere possit fœmina?

SUMMARIUM.

- 1 Fundator reservando juspatronatus favore Primogeniti familiæ videtur respexisse ad agnationem.
- 2 Observantia declarat qualitatem jurispatronatus.
- 3 Fœmina succedere potest per posterius, & in defectum masculorum lineæ Primogeniti in jurepatronatus Primogeniali. Et quare? Vide num. 4. Amplia, ut nu. 6. 7. & 8.
- 5 Fœmina est capax succedendi in jurepatronatus gentilitio, aut mixto.
- 9 Fœmina est capax succedendi in jurepatronatus primogeniali, etiamsi esset nupta in aliena familia; & quare? Vide ibi.
- 10 Et etiamsi professionem emisisset in aliqua Religione capaci acquirendi, & retinendi bona.
- 11 An fœmina succedere possit per posterius in jurepatronatus primogeniali, si occasione matrimonii, aut professionis in Religione, validè renuncia-verit omnia bona, & ju-

ra tam paterna, quàm materna. Vide ibi, & num. 12. usque ad 14.

- 15 Fœmina quousque vivit dicitur de agnatione, & in ea conservatur juspatronatus agnativum.
- 16 Ex unico actu, an, & quando induci possit observantia interpretativa?
- 17 Fœmina succedere non potest in jurepatronatus primogeniali, nec per posterius concurrentibus conjecturis, de quibus num. 18. 19. & 20.

CASUS XIII.

Ingresso Jurepatronatus Primogeniali in linea Primogeniti, si contingat in ea deficere omnes masculos, & superesse solum fœminam, in sequelam præcedentis Casus, quæro an hæc succedere possit in Jurepatronatus favore Primogeniti Familiæ, seu Domus reservato, defectis omnibus masculis lineæ Primogeniti. Vel potius fieri debeat transitus ad secundam lineam, & in eo succedere debeat filius masculus Primogenitus de linea secundogeniti, ad exclusionem fœminæ de linea Primogeniti?

In hac quæstione respondendum videtur fœminam, defectis masculis de linea Primogeniti, succedere non posse in hoc

- 1 Jurepatronatus. Quoniam Fundator in reservatione Jurispatronatus favore Primogeniti Familiæ, seu Domus, videtur respexisse ad Agnationem; cum nomen Primogeniti, sicuti nomen Senioris, & Antiquioris de Domo, Familia, Cippo &c. sit nomen significans veram, & propriam Agnationem, & ejus mens fuisse conservare Juspatronatus in Agnatis, inter quos connumerari non videtur fœmina, quæ non conservat propriam, sed alienam Agnationem. *Gratian. discept. forens. 645. n. 1. Ciardin. controv. forens. 107. nu. 76. & seqq. Andreol. controv. 218. n. 2. Rot. decis. 313. n. 4. coram Pamphil.*

Quòdque hanc fuisse mentem Fundatoris non comprehendendi fœminam sub nomine Primogeniti de Familia, seu Domo, satis resultaret, si defectis omnibus masculis primæ lineæ masculus Primogenitus secundæ lineæ præsentasset, & ejus præsentatus institutus fuisset. Observantia enim utpote cujuscumque dispositionis interpret non solum declarat qualitatem Jurispatronatus, sed etiam quales per-

personæ in eo comprehendantur. *Gratian. discept. 521. n. 7. & 19. Rot. dec. 563. n. 9. & seqq. coram Merlin.*

3 At his nullatenus attentis censeo in hoc casu foemina per posterius, & in defectum masculorum lineæ Primogeniti succedere debere in Jurepatronatus primogeniali, seu reservato favore Primogeniti de Familia, Domo, aut Cippo &c. ad exclusionem masculi Primogeniti secundæ lineæ. Quoniam, ut dixi in Casu præcedenti §. *Certe*, ingresso Jurepatronatus in lineam Primogeniti non potest fieri transitus ad secundam lineam, nisi prima penitus evacuata, & defectis omnibus in ea contentis, juxta auctoritates ibi relatas, quibus addo *Rot. in Romana jurispatronatus 3. Junii 1705. §. Ex lectura coram Reverendis. Molines Decano, & 20. Junii 1707. §. Justitia coram Eminentiss. Scotto, & 1. Junii 1708. §. Sententiarum coram R.P.D. Ansaldo*, ac proinde defectis omnibus masculis lineæ Primogeniti, si in hac reperitur foemina descendens ab ultimo masculo, cum hæc dicatur de lineam Primogeniti, & quousque vivit, conservet Agnationem, non poterit ab ea evelli Juspatronatus primogeniale; sed hoc ad ipsam spectabit, ad exclusionem masculi Primogeniti. *Molin. de Primog. lib. 3. cap. 4. nu. 4. & seqq. Torr. de Primog. tom. 1. cap. 25. §. 4. n. 36. Tondut. quest. benef. par. 3. cap. 157. nu. 33. Rot. in Comen. Cappellania 4. Maji 1703. §. Sublata coram Eminentiss. Priolo, & in Romana Cappellania 25. Novembris 1705. §. Quoniam, & 16. Martii 1708. §. Stabilita, & 3. Junii 1711. §. Certe, & §. Profecto coram R.P.D. Ansaldo, & in Balneoregien. Beneficii 21. Januarii 1707. §. Quatenus coram R.P.D. Kaunitz, & in terminis Rot. in Spoletana jurispatronatus 19. Junii 1705. §. Pugnantibus cum seqq. coram R.P.D. Omanna, & in Lunen. Sarzanen. jurispatronatus 1. Febr. 1715. §. Super accedebat coram Eminentiss. Scotto.*

4 Ratio est, quia in casu præsentis reservatio Jurispatronatus fuit à Fundatore concepta sub nomine apto comprehendere, & includere etiam foeminas, nimirum sub nomine *Primogeniti de Domo, Familia, aut Cippo &c.* quod comprehendit etiam foeminas, dum istæ descendentes ab ultimo masculo de fami-

lia dicuntur de Domo, & Familia. *Molin. de Primog. lib. 3. cap. 4. nu. 8. & seqq.* Quo casu licet foemina extantibus masculis lineæ primogenialis remaneat in suspenso, prohibeatur, & sit exclusa à Jurepatronatus primogeniali. *Rot. in Comen. Cappellania 4. Maji 1703. §. Subsistere coram Eminentiss. Priolo.* Tamen masculis defectis est capax succedendi in Jurepatronatus non solum primogeniali, sed etiam gentilicio, aut mixto. *Rot. decis. 69. num. 2. post Vivian. de jurepat. & in Mantuana Beneficii coram Ursin. impress. apud meum Præceptorem post discept. Eccles. 14. per tot. & decis. 527. n. 3. par. 14. rec. & decis. 313. n. 16. coram Pamphil.* Quidquid secus esset si reservatio non fuisset concepta sub nomine apto comprehendere etiam foeminas, juxta distinctionem, quam tradit *Gabriel. cons. 132. q. 5. per tot.*

6 Foemina igitur de lineam Primogeniti excludi non potest ab hoc Jurepatronatus primogeniali à Transversalibus masculis secundæ, & tertiæ lineæ, & multò minùs ab aliquo extraneo, nimirum ab Ordinario, si iste in casu, quo in tota familia nullus adesset masculus, & unica reperiretur foemina, prætenderet illam excludere à successione hujusmodi Jurispatronatus, & Beneficium esse liberæ collationis, tunc enim foemina in eo omnino succedere deberet ad exclusionem extranei Collatoris, juxta præsumptam mentem Fundatoris, qui semper de jure præsumitur admittere voluisse eos de propria familia, & de sanguine in exclusionem extraneorum. *Lambertin. de jurepat. lib. 1. par. 1. q. 1. art. 4. nu. 11. Rot. in Balneoregien. Beneficii 21. Januarii 1707. §. Quod ita coram R.P.D. Kaunitz.*

7 Et quidem foemina superstes in lineam Primogeniti succedere potest in Jurepatronatus primogeniali ad exclusionem masculi Primogeniti secundæ, aut tertiæ lineæ, etiam si Juspatronatus fuisset reservatum Primogenito cum dictione *fili*. Ex. gr. dispositum fuisset, quod in Jurepatronatus succedere debeat *filius Primogenitus*, cum sub nomine *fili* comprehendatur etiam foemina, ad *Text. in l. filii appellatione ff. de verb. signif. Fusar. de substit. q. 311. per tot. Rot. decis. 122. nu. 22. cum seqq. par. 19., & in Ferrarien. fidei commissi 18. Martii 1707. §. Minùs urgere coram*

- 8 *coram Eminentiss. Priolo*. Et etiamsi idem Juspatronatus fuisset reservatum favore Laici Primogeniti de Domo per lineam masculinam, dum foemina immediatè descendens à masculo verè dicitur de Domo, & per lineam masculinam descendens; hæc namque verba *per lineam masculinam* important masculinitatem in Generante, non verò in Generato: *Text. in l. duodecim tabularum C. de legitim. hered. Palm. alleg. 101. nu. 20. Rot. in Lunen. Sarzanen. jurispatronatus 1. Februar. 1715. §. Vocatio coram Eminentiss. Scotto.*
- 9 Immo foemina de linea Primogeniti succedere possit in eodem Jurepatronatus primogeniali, etiamsi esset nupta in aliena familia. Ratio est, quia licet ejus filii, sive masculi, sive foeminae ab ea descendentes non conservant, sed destruant agnationem, ac proinde isti succedere non possint in dicto Jurepatronatus, sed defectis omnibus tam masculis, quam foeminis lineæ Primogeniti fieri debet transitus ad masculum Primogenitum secundæ, aut tertiæ lineæ. *Rodulph. alleg. 34. n. 1. Peregrin. de fideic. art. 25. sub num. 47. Fusar. de substit. q. 352. n. 9. & q. 499. n. 1. Rot. in Foro sempronien. legatorum super fideicommissio Antonii 2. Maji 1712. §. Jure, & §. Et omnem coram R.P.D. Aldrovando.* Tamen ipsa foemina, licet translata in aliam familiam quousque vivit retinet jura agnationis. *Surd. conf. 140. n. 63. Cyriac. contrav. 271. nu. 89. Palma alleg. jur. tom. 2. alleg. 101. n. 28. Card. de Luc. de jurepat. disc. 30. n. 3. Rot. in Romana Cappellania 16. Martii 1708. §. Applicando coram R.P.D. Ansaldo, & in Valentina jurispatronatus 4. Decembris 1713. §. Litera, & seq. coram R.P.D. Ansaldo, & 26. Junii 1715. §. Ratio coram R.P.D. Falconerio, & in dicta Lunen. Sarzanen. jurispatronatus 1. Februar. 1715. §. Quibus coram Eminentiss. Scotto.* Et denique etiamsi professionem emisisset in aliqua Religione capaci acquirendi, & retinendi bona; ea ratione, quia eo ipso, quod foemina professionem emisit in Monasterio capaci acquirendi, & obtinendi bona, dicitur servare jura proximioritatis agnationis, & sanguinis, ad effectum successionis *Bald. in l. prima n. 55. C. de Summa Trinit. & Fid. Catholic. Molin. de Primog. lib. 1. cap. 13. n. 73. Card. de Luca de jurepatr. disc. 20. sub n. 8. Rot. in Bo-*

nonien. fideicommissi 28. Januarii 1707. §. Accedendo coram Kaunitz, & in dicta Valentina jurispatronatus 4. Decemb. 1713. §. final. coram R.P.D. Ansaldo.

- 11 An autem eadem foemina superstes in linea Primogeniti succedere possit per posterius in Jurepatronatus primogeniali, si occasione matrimonii, aut professionis in Religione validè renunciaverit omnia bona, & jura tam paterna, quam materna?

Respondeo dupliciter foeminam occasione conjugii sive temporalis, sive spiritualis renunciare posse, nimirum vel realiter renunciando absolutè, & simpliciter bona, nulla habita ratione, & contemplatione ad personas, vel personaliter, renunciando bona favore certæ personæ juxta duplicem speciem renunciationis realis, & personalis, quam distinguunt Doctores, præsertim *Card. de Luc. de renunciat. disc. 1. n. 8. Palm. Nepos alleg. 293. n. 8. Rot. decis. 48. n. 18. post Merlin. de legit. & decis. 641. n. 32. coram Duno. jun. & decis. 23. n. 4. par. 15. rec. Quomodo-cumque foemina renunciaverit omnia, & singula bona, & jura tam paterna, quam materna, sive realiter, sive personaliter, potest per posterius succedere in supradicto Jurepatronatus à Fundatore reservato favore Primogeniti de Familia, aut Domo, vel etiam in Jurepatronatus Gentilitio, attentis tum mente Renunciantis, tum verbis.*

- 12 Et quidem attenta mente foeminae renunciantis, hæc non fuit renunciare etiam Jurispatronatus. Quoniam renunciatio supradicta aut fuit subsequens, aut antecedens ad reservationem Jurispatronatus favore Primogeniti de familia. Si fuit subsequens, cum de tempore renunciationis extarent masculi in linea Primogeniti, non poterat foemina cogitare de successione in dicto Jurepatronatus, quæ solum locum habet in casu inopinato deficientiæ masculorum de eadem linea, adeoque renunciando bona, & jura paterna, & materna, non censetur renunciassè successioni Jurispatronatus, de qua non cogitavit. *Bardellon. conf. 30. nu. 43. lib. 1. Saminat. contrav. 73. sub n. 27. §. Removetur tom. 1. Rot. in Ariminen. successionis 16. Januar. 1708. §. Concurrit coram R.P.D. Aldrovando.*

Si

13 Si verò fuit antecedens multo minùs in ea comprehendi potest dictum Juspatronatus; quia cum de tempore renunciationis successio in Jurepatronatus nec erat in re, nec in spe; Fœmina renunciando bona paterna, & materna, sicuti non poterat cogitare de Jurepatronatus, ita nec ei renunciare, *idem Bardellon. ubi supra n. 45. Rocc. respons. 87. n. 4. tom. 1. Rot. in Romana renunciationis 23. Januarii 1708. per tot. coram Eminentiss. Scotto.*

14 Attentis verò verbis renunciationis cum hæc restricta sit ad bona, & jura paterna, & præfatum Juspatronatus non dicitur de bonis, & juribus paternis, dum non competit fœminæ ex persona patris, sed ex persona Fundatoris; sequitur, quòd illud comprehendere non possit, cum in materia renunciationis procedi debeat restrictivè, nunquam verò ampliativè eas intelligendo, itaut tantum capiant, quantum verba de necessitate sonant. *Rot. in Meleвитana fideicommissi 1. Februar. 1710. §. Posita coram Eminentiss. Priolo, & in Ferrarien. fideicommissi 18. Martii §. final. & 1. Julii §. Præterea 1707. coram eodem, & in dicta Romana renunciationis 23. Januarii 1708. §. Siquidem, & 15. Junii ejusdem anni §. Nihilominus coram Eminentiss. Scotto.*

Probato ex his, quòd fœmina de linea Primogeniti per posterius succedere possit in Jurepatronatus, non obstant superius in contrarium deducta. Etenim Fundator, licet in reservatione Jurispatronatus favore Primogeniti de familia, aut domo, respexerit ad veram, & propriam agnationem, non proinde sequitur exclusisse per posterius fœminam descendentem ex masculino de linea Primogeniti, cum hæc verè dicatur de agnatione, & in ea conservari Juspatronatus agnaticum primogeniale, ex auctoritatibus superius relatis §. At his, quibus addo *Rot. in Romana Cappellania 16. Martii 1708. §. Aff. etiam, & 3. Julii 1711. §. Certè, & §. Ed. que fortius coram R. P. D. Ansaldo, & in Valentina jurispatronatus 4. Decemb. 1713. §. Nihilominus coram eodem.*

16 Nec adversaretur, si defectis omnibus masculis primæ lineæ, non fœmina ibi existens, sed masculus Primogenitus secundæ lineæ præsentasset, & ejus præsentatus institutus fuisset. Ex hoc enim actu

Pars II.

nulla deduci potest observantia, & interpretatio mentis Fundatoris non comprehendendi fœminas, nec per posterius; Quoniam aut fœmina habuit scientiam existentia hujus Jurispatronatus, ejusque purificationis ad sui favorem, aut non; Si non habuit scientiam, contra ipsam nulla inducta est observantia, si scientiam habuit, debet hoc probari, ad hoc, ut contra eam ex hac taciturnitate induci posset observantia, illique præjudicium irrogari, & etiam hoc probato non relevaret, cum vigore supradictæ reservationis Jurispatronatus clarè comprehendatur fœmina, itaut non possit esse locus observantia interpretativa in contrarium. *Fattinell. respons. 16. n. 4. Rot. in Meleвитana fideicommissi 1. Februar. 1710. §. Vis nulla coram Eminentiss. Priolo.*

17 Hæc omnia procedunt attenta dispositione juris communis, ceterum si concurrerent conjecturae relevantes in contrarium, aut Statutum, seu lex municipalis, ex quibus argui posset Fundatorem recedere à dispositione juris communis, & omnino fœminas excludere, tunc fœmina non esset capax succedendi nec per posterius in Jurepatronatus primogeniali, sed defectis omnibus masculis de prima linea fieri deberet transitus ad secundam lineam *Torr. de Majorat. cap. 25. §. 5. n. 53. Rot. in Meleвитana fideicommissi 21. Febr. 1710. coram Eminentiss. Priolo.*

18 Prima autem conjectura esset si Fundator reservasset Juspatronatus pro se, & filio Primogenito per rectam lineam masculinam descendente, qua defecta substituisset Primogenitum masculum lineæ suarum filiarum; tunc enim si in prima linea vocata adesset fœmina, aut masculus descendens ex fœmina, nec illa, nec iste succedere posset in Jurepatronatus primogeniali, defectis masculis per lineam rectam masculinam descendentibus, sed fieri deberet transitus ad masculum secundæ lineæ substituta; ea ratione, quia cum in substitutione Fundator excluderet proprias filias, præsumitur etiam in institutione exclusisse neptes, aut proneptes, & quia nec fœmina, nec masculi descendentes ex fœmina sunt de linea recta masculina, dum hæc solum efformatur per masculos ex masculis, *Molin. de Primog. Hispan. lib. 3. cap. 5. n. 69. Fusar. de Substit. q. 346. n. 17.*

M

32. &

32. & seq. Rot. in Faventina jurispatronatus 12. Junii 1711. per tot. coram R. P. D. Ansaldo.

- 19 Secunda, si Fundator reservasset Juspatronatus favore Primogeniti familiae, foeminae semper exclusis, tunc foemina, defectis masculis primae lineae, succedere non posset in Jurepatronatus, Rodulph. alleg. 34. n. 5. Rot. in Foro sempronien. legatorum super fideicommissio Antonii 2. Maji 1712. §. At respectu coram R. P. D. Aldrovando.
- 20 Tertia conjectura esset. Si Fundator reservasset Juspatronatus favore suorum descendendum masculorum de primogenito in primogenitum, tunc foemina non posset succedere in hoc Jurepatronatus nec per posterius, quia non comprehenditur sub nomine masculorum, Rot. in Mediolanen. Cappellania 23. Martii 1703. §. Fundatorem coram Reverendiss. Molines Decano. An autem hoc casu succedere possit in eo Primogenitus masculus ex foemina, vel solum Primogenitus masculus ex masculo, dicendum est succedere posse non solum Primogenitum masculum ex masculo, sed etiam Primogenitum masculum ex foemina; cum nomen masculorum sit aequè praedicabile tam de masculo ex foemina, quam de masculo ex masculis, Fulgos. conf. 58. per tot. Castil. cap. 129. nu. 5. & seqq. lib. 5. Card. de Luc. de fideic. dis. 24. n. 5. nisi constaret de contraria mente Fundatoris, seu nisi hic nomine Descendentium masculorum intellexerit vocare solos masculos ex masculis. Gabriel. conf. 116. n. 1. lib. 2., & alii, quos refert Rot. in dicta Mediolanen. Cappellania §. Prima, & §. Verumtamen 23. Martii 1703. coram Reverendiss. Molines Decano.

ARGUMENTUM.

Reservato Jurepatronatus activo, vel passivo à Fundatore pro ejus Nepotibus, an illud censeatur reservatum tantum pro nepotibus ex fratre, vel pro nepotibus tam ex fratre, quam ex sorore?

SUMMARIUM.

- 1 Juspatronatus relictum pro filiis, an censeatur etiam relictum pro nepotibus?
- 2 Verbum nepos est collectivum, & aptum comprehendere omnes nepotes tam ex filio, quam ex fratre, quam ex sorore; Et num. 19.

- 3 Vocatis à Fundatore ad juspatronatus nepotibus prius sunt admittendi nepotes ex filio.
- 4 Nomine nepotum ex communi usu loquendi veniunt nepotes ex fratre; Et n. 19.
- 5 Testator praesumitur se conformasse communi usui loquendi.
- 6 Reservato jurepatronatus tam activo, quam passivo pro nepotibus equaliter sunt admittendi tam nepotes ex fratre, quam ex sorore. Et quare. Vide n. 8. Amplia ut n. 9. & 10. Limita ut n. 11. 20. 21. & 22.
- 7 Relicto jurepatronatus absolute à Fundatore pro ejus descendentes indistincte in eo succedunt tam descendentes ex masculis, quam ex foeminis.
- 10 Referuntur conjectura pro equali comprehensione utriusque generis nepotum.
- 12 Numerantur conjecturae ex quibus argui potest Fundatorem voluisse prospicere solum nepotibus ex fratre, aut praesertim ad nepotes ex sorore. Et num. 13. usque ad 17.
- 18 Cappellania est adjudicanda habenti qualitates à Testatore volitas.
- 23 Beneficiorum incompatibilitas operatur, ut retineri non possit utrumque Beneficium, non verò quod obtinens primum non valeat secundum assequi.
- 24 Incompatibilitas an, & quando obstet retentioni, non autem affectu Beneficii.

CASUS XIV.

Questionem movet D. Advocatus Pitonius Praeceptor meus in ejus novo Tractatu de Controv. Patron. alleg. 1 An Juspatronatus relictum pro filiis censeatur etiam relictum pro nepotibus, & concludit affirmativè saltè subsidariè in defectum filiorum, ductus ex dispositione Textus in l. Liberorum §. Sed & Papius, ubi sic habetur -- Filii enim appellatione saepe, & nepotes accipi multifariam placere -- quem secuta est Rota in Romana fideicommissi de Alveris super reservatis 19. Junii 1711. §. Sed quaestioni coram R. P. D. Crispo; & ex multis rationibus, quas ibi eruditè deductas legere poteris. Ego verò in hoc casu quaero, si Fundator Beneficii reservet Juspatronatus ad illud non pro filiis, sed pro ejus nepotibus, an illud censeatur reservatum tantum pro nepotibus ex fratre, vel pro nepotibus tam ex fratre, quam ex sorore?

Ut